

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

створення середовища, де кожна дитина, незалежно від своїх можливостей, має доступ до відповідної підтримки. Це досягається через співпрацю шкіл, соціальних служб та медичних працівників. Аналіз поведінки дитини є важливою частиною цієї системи, і вчителі та асистенти зосереджуються на тому, щоб зрозуміти та підтримати кожну дитину на її шляху розвитку. Важливим аспектом таких програм є те, що вони спираються на наукові дослідження та включають активну участь усіх зацікавлених сторін, таких як батьки, вчителі та фахівці з поведінкових наук. Метою є створення індивідуальних умов, що дозволяють кожній дитині розвиватися відповідно до своїх можливостей, незалежно від особливостей її поведінки. Таким чином, у світі існує багато програм, що вивчають функціональну поведінку дитини та підтримують інклюзію, зокрема в галузі освіти. Вони спрямовані на те, щоб допомогти дітям з різними потребами отримати рівний доступ до навчання та максимально розкрити свій потенціал у соціальному та академічному середовищі.

Література

1. Skinner, C. H., Freeland, J., & Shapiro, E. S. (2003). Procedural issues associated with the behavioral assessment of children. In C. R. Reynolds & R. W. Kamphaus (Eds.), *Handbook of educational and psychological assessment of children: Personality, behavior, and context*, 2nd ed. (30-47). New York: Guilford.
2. Watson, T. S., & Steege, M. W. (2003). *Conducting school-based functional behavior assessments: A practitioner's guide*. New York: Guilford.

Яйленко Вікторія,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасні події в світі та українському суспільстві змусило зіштовхнутися з такими випробуваннями та потрясіннями, яких наша країна не відчувала з часів отримання незалежності: військовий стан, внутрішні переселенці, надзвичайний тиск на економічну систему, що в свою чергу призвело до багатьох соціальних проблем. За таких обставин те, що відбувається в нашій країні, є випробуванням для кожного громадянина.

Саме тому зараз у суспільстві назріла гостра потреба в вирішенні викликів сьогодення щодо допомоги постраждалим від насильства, вимушеним переселенцям, постраждалим підчас бойових дій, сім'ям загиблих тощо. Особливо чутливо ця проблема стосується дітей.

Існують багато методів та засобів, за допомогою яких можна впливати на психічний стан дитини з метою допомоги особистості, але серед інших важливе місце належить арт-терапії.

Терміном «арт-терапія» позначають сукупність методів психологічної допомоги, які ґрунтуються на самовираженні у процесі творчості – танці, малюнку, співу, складання віршів, казок тощо. Арт-терапія – це метод зцілення за допомогою творчого самовираження. Не терапія або лікування, а саме зцілення – досягнення цілісності. Зцілення пов'язане з духовною цілісністю, гармонією духу й тіла. Мистецтво є психотерапевтичним по своїй природі й сутності, тому що воно пов'язане з адаптацією людини до навколишньої реальності, сенсом існування «Я» і внутрішнім буттям людини [1,2].

Актуальність застосування арт-терапії обґрунтовується тим, що сутність цієї роботи полягає не у навчанні певного виду мистецтва (малювання, музики, танців, акторської майстерності), а в тому, що особистість за допомогою арт-терапевтичних технік, спеціально підібраних засобів, отримує можливість самовиразитись, виплеснути негативні емоції, поділитися своїми переживаннями і, таким чином, покращити свій психоемоційний стан [1,2]. Зародження арт-терапії як окремого наукового напрямку пов'язують з іменем А. Хілла (А. Hill), британського художника, який у 1938 році під час лікування від туберкульозу в санаторії Мідхерст, малюючи, зрозумів, що це допомагає одужанню. Саме у Західній Європі виник термін «арт-терапія», а діяльність перших арт-терапевтів (Е. Крамер, М. Наумбург,) спричинила появу американської арт-терапевтичної школи [3].

Загальні аспекти арт-терапії представлені у роботах зарубіжних дослідників (Л. Аметова, Л. Белозьорова, Б. Карвасарський, М. Кисельова, О. Копитін, Л. Лебедева, К. Рудестам та інші). Методичні аспекти арт-терапії висвітлені у наукових публікаціях зарубіжних арт-терапевтів – М. Бетенські, Е. Крамер, М. Лібман, М. Наумбург та інших.

Попри те, що в Україні арт-терапія перебуває на стадії становлення, вона неодноразово привертала увагу окремих представників наукової спільноти. Так, відомі праці, що відображають результати дослідження арт-терапії загалом та її окремих аспектів таких вітчизняних науковців, як О. Вознесенської, Л. Волкової, Є. Пінчук, Г. Побережної, О. Сороки, В. Шевченко та інших [3].

Арт-терапія – це метод психотерапії, який призначений з допомогою творчості навчитися самовираженню, поліпшити психоемоційний стан; позбавити від напруги, страхів; усунути агресію, тривогу; побороти депресію; підвищити життєвий тонус; розкрити творчі

здібності; навчити концентруватися на проблемі, знаходити правильне рішення, контролювати свої емоції.

Особливо цінним метод арт-терапії є у роботі з дітьми, адже він є найбільш толерантним, м'яким, захоплюючим.

Під час творчої діяльності, гри діти самостійно знаходять внутрішні сили, щоби впоратися з проблемою, яка їх турбує. Арт-терапія дає можливість комунікувати з дітьми невербально, часто на символічному рівні, не нашкодивши їм.

Існують наступні види арт-терапії: ізотерапія (використання різних видів образотворчого мистецтва: малювання, ліплення); кольоротерапія (вплив різних кольорів на стан людини); арт-терапія на основі українських ремесел (гончарство, розмальовка, плетіння); музикотерапія (прослуховування музичних творів, різних композицій); драматерапія; танцювально-рухова терапія; піскова терапія; бібліотерапія (використання «художнього слова»); казкотерапія (використання існуючих казок, створення нових), пісочна терапія (робота з піском); драматерапія (розігрування різноманітних сюжетів); відеотерапія (перегляд фільмів, зміст яких допомагають шукати шляхи вирішення особистих проблем); денс-, фото-, ігро-терапія – (використання ігор, фотографування, створення колажів, танцювальні заняття) та ін.

Під час арт-терапевтичної роботи діти можуть танцювати, створювати казки, ліпити з пластиліну, тіста чи працювати з піском. Будь-яка творча діяльність, що допомагає проявити та висловити свої емоції, допомагає дітям пережити внутрішні конфлікти, тривогу, страхи, що її турбують.

Щоб арт-терапія була корисною, дорослі повинні створити відповідні умови, в яких дитина може самостійно обрати той творчий інструмент для самозцілення, який найбільше йому підходить.

В арт-терапії важливий сам процес діяльності, яку обирає дитина. З допомогою гри та творчості дитина проявляє те, що турбує її всередині: через тип фарби, кольори, сюжет, який вона хоче зобразити тощо. Коли дитина малює з ціллю звільнитися від обтяжуючих почуттів, не варто ставити якихось правил. Краще дозволити дитині висловити свої почуття на папері, яким би негарним чи ірраціональним не здавався б малюнок.

Арт-терапія ділиться на три етапи. Спочатку варто створити певну емоційну атмосферу. Після арт-терапевтичної діяльності можна разом з дитиною обговорити, як можна справитися з визначеною проблемою. Останнім етапом буде символічне знищення або знешкодження проблеми.

Безперечно, арт-терапія як засіб вільного самовираження та самопізнання через художню творчість допомагає усвідомити та оцінити свої почуття і успішно віднайти

внутрішні ресурси та досягнути самоцілення, а також є дієвим засобом подолання наслідків психічної травми у дітей дошкільного віку [4].

Література

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в Україні: стан та перспективи розвитку / Олена Вознесенська // *Львівсько-Ряшівські наукові зошити : Культура – Мистецтво – Освіта – Терапія в міждисциплінарній перспективі*. Вип. 2. 2014. С. 93-103.
2. Вознесенська О. Л. Особливості і перспективи розвитку арт-терапії в Україні // Олена Вознесенська / *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Вип. 95. Т. 105. Педагогіка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. С. 19-24.
3. Головатюк Іван. Арт-терапія у зарубіжній науковій традиції. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2017. Випуск 2(41). С. 63-66.
4. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.